

EUROOPA KOHTU OTSUS

15. detsember 1976*

[...]

Kohtuasjas 41/76,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Cour d'appel de Douai esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Suzanne Criel (sünd. Donckerwolcke), juhataja, elukoht Heusden, Belgia, ja

Henri Schou, ekspordiagent ja juhataja, elukoht Saint-Denis-Westrem, Belgia,

versus

Procureur de la République au tribunal de grande instance de Lille ja

Directeur général des douanes et droits indirects, Pariis,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklites 30 jj osutatud koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmete mõiste tõlgendamise kohta.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed A. M. Donner ja P. Pescatore, kohtunikud J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, G. Bosco ja A. Touffait,

kohtujurist: F. Capotorti,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

* Kohtumenetluse keel: prantsuse

1. Oma 7. aprilli 1976. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. mail 1976, esitas Cour d'appel de Douai EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust, mis puudutavad eelkõige asutamislepingu artiklite 9, 30 ja 115 tõlgendamist, niivõrd kui neis artiklites käsitletakse kauba ühendusesisese vaba liikumise piirangute kõrvaldamist selliste kolmandatest riikidest pärinevate toodete osas, mis on mõnes liikmesriigis vabas ringluses.

2. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et põhikohtuasjas süüdistatavad Belgias registreeritud ettevõtjad importisid 1969. ja 1970. aastal Prantsusmaale Liibanonist ja Süüriast pärit sünteetilisest kiududest valmistatud kangaid ja pakkimiskotte. Kõnealused tooted olid Belgias nõuetekohaselt vabasse ringlusesse lastud ja toodi seejärel Prantsusmaale ühenduse kaubatunnistuste DD1 alusel, mille olid väljastanud Belgia tollivõimud.

3. On vaieldamatu, et need kaubatunnistused, mis tõendavad kauba nõuetekohast vabasse ringlusesse laskmist asutamislepingu artikli 9 lõike 2 tähenduses, ei sisalda ühtki viidet toote tegeliku päritolu kohta.

4. Kui nimetatud tooted imporditi Prantsusmaale, teatati Prantsusmaa riikliku tollideklaratsiooni vormil D3, et tooted pärinevad Belgia ja Luksemburgi majandusliidust, mille territooriumil need vabasse ringlusesse lasti.

5. Pärast kõnesolevate toodete tegeliku päritolu tuvastamist Prantsusmaa ametivõimude poolt karistati apellante tollieeskirjade rikkumise eest Tribunal correctionnel de Lille 19. juuni 1975. aasta otsusega vastavalt ühe- ja kolmekuulise tingimisi vanglakaristusega, imporditud kauba väärtusele vastava rahatrahviga, mida kohaldati kauba konfiskeerimise asemel, kuna kaupa ei olnud võimalik konfiskeerida, ning lisaks kauba kahekordsele väärtusele vastava rahatrahviga.

6. Kohtutoimikust ilmneb, et kauba osas, millele veel ei laiene ühine kaubanduspoliitika, näevad Prantsusmaa õigusaktid ette tollijärelevalve-meetmed, mis asutamislepingu sätete kohaselt vabas ringluses olevate toodete puhul hõlmavad importija kohustust deklareerida dokumendis D3 nii riigi, kus need tooted ringlusesse lasti, kui nende toodete päritoluriigi.

7. Sellised deklaratsioonid, mis on impordilitsentside väljastamise eelduseks, võimaldavad riiklikel ametiasutustel jälgida nimetatud järelevalve alla kuuluva kauba importimisel ilmnevaid suundumusi ja seeläbi teha kindlaks kaubandushäired, et taotleda komisjonilt luba asutamislepingu artiklis 115 viidatud kaitsemeetmete rakendamiseks.

8. Sellest faktilisest ja õiguslikust olukorrast tulenevalt on Cour d'appel esitanud järgmised küsimused.

“1. Kas vabas ringluses olevate toodete puhul, mille staatus ühenduse toodetena on tõendatud ühenduse kaubatunnistusega, kujutab importiva liikmesriigi nõue märkida tollideklaratsioonis selliste toodete päritoluriik endast meetet, mille toime on samaväärne koguselise piiranguga?

2. Kas siseriiklike eeskirjade näol, mille kohaselt teises liikmesriigis vabas ringluses olevate, ent kolmandast riigist pärinevate tekstiilitoodete maaletoomise eelduseks on Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 115 võimaliku kohaldamise eesmärgil impordilitsentsi hankimise kohustus, on tegemist koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmega

a) üleminekuperioodi ajal,

b) pärast üleminekuperioodi lõppu ja täpsemalt perioodil 1. jaanuar 1970 – 2. juuni 1970?”

9. Neid küsimusi tuleb kõigepealt käsitleda pärast üleminekuperioodi lõppu kohaldatavate eeskirjade osas.

Pärast üleminekuperioodi lõppu kohaldatavad eeskirjad

10. Esitatud küsimused puudutavad eeskirju, mida kohaldatakse kolmandatest riikidest pärinevate toodete suhtes, millele veel ei laiene ühine kaubanduspoliitika ning mis on lastud ühes liikmesriigis vabasse ringlusse ja re-eksportitakse seejärel teise liikmesriiki.

11. Täpsemalt soovitakse nende küsimustega teada, kas asutamislepinguga on kooskõlas järelevalvemeetmed, mille importiv liikmesriik on ühepoolselt kehtestanud enne seda, kui ta on asutamislepingu artikli 115 esimese lõigu teise lause alusel saanud loa kalduda kõrvale ühendusesisest kauba vaba ringlust käsitlevatest õigusnormidest.

12. Kõnesolevad järelevalvemeetmed hõlmavad importija kohustust teatada imporditavate toodete tegelikust päritoluriigist ja impordilitsentsi väljastamist.

13. Vastus neile küsimustele tuleb leida tolliliitu käsitlevatest asutamislepingu sätetest ja nendega tihedalt seotud ühist kaubanduspoliitikast käsitlevatest sätetest.

14. Asutamislepingu artikkel 9 sätestab, et ühendus rajaneb tolliliidul, mis hõlmab kogu kaubavahetust liikmesriikide vahel.

15. Artikli 9 lõike 2 kohaselt on ühendusesisese kaubanduse liberaliseerimiseks vastu võetud sätted samal moel kohaldatavad nii liikmesriikidest pärinevate toodete kui kolmandatest riikidest pärinevate toodete suhtes, mis on ühenduses “vabas ringluses”.

16. Vabas ringluses olevate toodete all tuleb mõelda selliseid kolmandatest riikidest pärinevaid tooteid, mis on nõuetekohaselt imporditud ükskõik millisesse liikmesriiki kooskõlas artiklis 10 sätestatud tingimustega.

17. Artiklist 9 tuleneb, et kauba ühendusesisese vaba liikumise osas on “vabas ringluses olevad tooted” lõplikult ja täielikult võrdsustatud liikmesriikidest pärinevate toodetega.

18. Selle võrdsustamise tulemusena on artikli 30 sätted, mis käsitlevad koguseliste piirangutega ja kõikide selliste piirangutega samaväärsega toimega meetmete kaotamist, ühtviisi kohaldatavad nii ühendusest pärinevate kui ükskõik millises liikmesriigis vabasse ringlusse lastud toodete suhtes, olenemata nende toodete tegelikust päritoluriigist.

19. Koguseliste piirangutega samaväärsega toimega meetmed, mis on asutamislepinguga keelatud, hõlmavad igasuguseid liikmesriikide poolt kehtestatud kaubanduseeskirju, mis võivad otseselt või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada ühendusesisest kaubandust.

20. Nimetatud sättest tuleneb, et ühendusesiseses kaubanduses ei või kohaldada siseriikliku õigusnormi, mille kohaselt on nõutav impordilitsentsi väljastamine või muu sarnane menetlus, isegi kui selline nõue on pelgalt formaalne.

21. Lisaks välistatakse artikli 9 lõikega 2 igasugused haldusmeetmed, mille eesmärk on kohaldada toodetele erinevaid eeskirju sõltuvalt sellest, kas need tooted pärinevad ühendusest või olid kõigepealt imporditud kolmandatest riikidest ja seejärel mõnes liikmesriigis vabasse ringlusse lastud, kuna mõlemat liiki tooted kuuluvad samaväärselt vaba ringluse süsteemi.

22. Seetõttu ei sisalda komisjoni 5. detsembri 1960. aasta otsusega (EÜT 1961, lk 29) kehtestatud kaubatunnistuse vorm DD1, mis tõendab sellise kauba liikumist, mis vastab liikmesriikide vahel tollimaksude ja koguseliste piirangute ning samaväärse toimega meetmete kaotamist käsitlevate asutamislepingu sätete kohaldamiseks vajalikele tingimustele, ühtki viidet toodete päritolu kohta.

23. Ühenduse õigussüsteemis peab selline kaubatunnistus iseenesest ja ilma igasuguste täiendavate siseriiklike meetmeteta tunnistuse omanikule tagama tunnistusega hõlmatud kauba vaba liikumisega kaasnevad hüved.

24. Küll aga tuleneb asutamislepingu süsteemist, et ülal viidatud põhimõtete kohaldamise eelduseks on ühise kaubanduspoliitika rakendamine.

25. Liikmesriikidest pärinevate toodete võrdsustamine “vabas ringluses” oleva kaubaga saavutab täieliku mõju ainult siis, kui sellele kaubale kohaldatakse samu impordi-, tolli- ja kaubandustingimusi olenemata sellest, millises riigis nad vabasse ringlusse lasti.

26. Asutamislepingu artikli 113 kohaselt tulnuks taoline ühtlustamine saavutada ülemineku perioodi lõpuks ja sellele oleks pidanud järgnema ühtsetel põhimõtetel põhineva ühise kaubanduspoliitika rakendamine.

27. Asjaolu, et üleminekuperioodi lõpuks ei olnud ühenduse kaubanduspoliitika veel täielikult rakendatud, on üks neist paljudest põhjustest, miks liikmesriikide vahel on säilinud kaubanduspoliitilised erinevused, mis võivad põhjustada kaubandushäireid või tekitada teatud liikmesriikides majanduslikke raskusi.

28. Artikkel 115 võimaldab sedalaadi raskusi vältida, andes komisjonile õiguse lubada liikmesriikidel rakendada kaitsemeetmeid, muu hulgas kalduda kõrvale kauba ühendusesisesest vaba ringluse põhimõttest toodete puhul, mis pärinevad kolmandatest riikidest ja mis on mõnes liikmesriigis vabasse ringlusse lastud.

29. Kuna artikli 115 alusel lubatud kõrvalekalded ei tähenda mitte ainult ühisturu toimimise seisukohalt oluliste asutamislepingu artiklite 9 ja 30 sätetega kehtestatud põhimõtetest tehtavaid erandeid, vaid kujutavad endist ka artiklis 113 ette nähtud ühise kaubanduspoliitika rakendamise takistust, tuleb selliseid kõrvalekaldeid kitsalt tõlgendada ja kohaldada.

30. Ülal kirjeldatud “järelevalvemeetmete” vastavust ühendusesisest kauba vaba ringlust reguleerivatele õigusnormidele tuleb käsitleda seda tõlgendust arvestades.

31. Kõigepealt tuleb nende õigusnormide kohaldamisala osas rõhutada, et artikli 115 kohaselt võib vabas ringluses olevate toodete ühendusesisest vaba liikumist piirata ainult selliste

kaubanduspoliitiliste meetmete alusel, mida importiv liikmesriik rakendab kooskõlas asutamislepinguga.

32. Kuna kaubanduspoliitika valdkonnas on pädevus artikli 113 lõike 1 kohaselt täielikult omistatud ühendusele, on siseriiklikud kaubanduspoliitilised meetmed pärast üleminekuperioodi lõppu lubatavad ainult ühenduse erivolituse alusel.

33. Selliselt määratletud kontekstis ei ole liikmesriikidel keelatud nõuda importijalt kauba tegelikust päritolust teatamist ka siis, kui tegemist on teises liikmesriigis vabasse ringlusse lastud kaubaga, mille suhtes on väljastatud ühenduse kaubatunnistus.

34. Neid asjaolusid arvestades võib nõustuda, et teave kauba päritolu kohta on asjaomasele liikmesriigile vajalik selleks, et teha kindlaks nende kaubanduspoliitiliste meetmete ulatus, mida tal asutamislepingu alusel on lubatud rakendada, ja komisjonile selleks, et teostada talle artikliga 115 antud järelevalve- ja otsustamisõigust.

35. Sellegipoolest ei või liikmesriigid importijalt nõuda enam kui toodete päritolu osutamist, niivõrd kui ta seda teab või mõistlikult eeldades peaks teadma.

36. Lisaks ei anna asjaolu, et importija jättis täitmata kauba tegelikust päritolust teatamise kohustuse, alust kohaldada karistusi, mis on rikkumise puhtalt haldusalast olemust arvestades ebaproportsionaalsed.

37. Sellega seoses oleks kauba konfiskeerimine või kauba väärtusest olenevalt määratud rahaline karistus kindlasti vastuolus asutamislepingu sätetega, kuna sellise karistuse näol oleks tegemist kauba vaba liikumise takistamisega.

38. Üldiselt tuleb igasuguseid haldus- ja karistusmeetmeid, mis ületavad importiva liikmesriigi tegelikku vajadust kaubanduspoliitika konkreetsete meetmete kohaldamisalasse kuuluva kauba liikumist puudutava piisavalt täieliku ja täpse teabe järele, pidada meetmeteks, mis on toimelt samaväärsed asutamislepinguga keelatud koguseliste piirangutega.

39. Seda enam ei ole impordilitsentsi nõudmine liikmesriiki sellise kauba toomiseks, mis on teises liikmesriigis vabasse ringlusse lastud, kooskõlas asutamislepingu sätetega, kui tegemist ei ole kaubaga, mille suhtes kohaldatakse komisjoni poolt artikli 115 esimese lõigu teise lause kohaselt nõuetekohaselt lubatud erandit.

40. Seega on artikli 115 võimaliku kohaldamise eesmärgil impordilitsentsi väljastamisest keeldumise kui kaitsemeetme näol tegemist piiranguga, mis on vastuolus asutamislepingu artikliga 30.

41. Esimesele küsimusele tuleb seega vastata nii, et importiva liikmesriigi nõue näidata vabas ringluses olevate toodete, mille staatus ühenduse toodetena on tõendatud ühenduse kaubatunnistusega, tollideklaratsioonis ära nende toodete päritoluriik ei kujuta endast iseenesest koguselise piiramisega samaväärse toimega meetet, kui tegemist on toodetega, mille suhtes kohaldatakse selle liikmesriigi poolt asutamislepinguga kooskõlas rakendatavaid kaubanduspoliitilisi meetmeid.

42. Küll aga kuuluks selline nõue asutamislepingu artiklis 30 sätestatud keelu kohaldamisalasse, kui importijat kohustataks toodete päritolu osas deklareerima midagi muud

peale selle, mida ta teab või mõistlikult eeldades peaks teadma, või kui sellise deklaratsiooni esitamatajätmise või ebatäpsuse korral kohaldataks karistusi, mis on rikkumise puhtalt haldusalast olemust arvestades ebaproportsionaalsed.

43. Teisele küsimusele tuleb seega vastata nii, et siseriiklikud eeskirjad, mille kohaselt teises liikmesriigis vabas ringluses olevate, ent kolmandast riigist pärinevate toodete maaletoomise eelduseks on asutamislepingu artikli 115 tulevase võimaliku kohaldamise eesmärgil impordilitsentsi hankimise kohustus, kujutavad endist igal juhul koguselise piiranguga samaväärse toimega meetet, mis on asutamislepingu artikliga 30 keelatud.

Üleminekuperioodil kohaldatavad eeskirjad

44. Arvestades asjaolu, et apellantide kriminaalkaristuse määramise aluseks olnud importimine leidis osaliselt aset enne 1. jaanuari 1970 ehk enne üleminekuperioodi lõppu, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, mil määral oli sel perioodil kohaldatud siseriiklike eeskirjade näol, mille kohaselt teises liikmesriigis vabas ringluses olevate, ent kolmandast riigist pärinevate toodete maaletoomise eelduseks oli Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 115 võimaliku kohaldamise eesmärgil impordilitsentsi hankimise kohustus, tegemist koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmega.

45. Asutamislepingu artiklite 30–35 kohaselt, tõlgendatuna koos artikli 8 lõikega 7, tuli koguseline piiramine ja kõik samaväärse toimega meetmed ühendusesiseses kaubanduses üleminekuperioodi lõpuks järk-järgult kaotada, st selle perioodi lõpuks pidid taolised meetmed olema täielikult kaotatud.

46. Seega võisid liikmesriikides enne selle perioodi lõppu säilida ühendusesisest kaubandust piiravate meetmete jäägid.

47. Kuna asutamislepingus ei olnud samaks perioodiks veel eesmärgiks seatud ühise kaubanduspoliitika rakendamist, võisid erinevate liikmesriikide väliskaubanduspoliitikas õiguspäraselt eksisteerida teatavad erisused.

48. Ülal osutatud sätete mõtte kohaselt andis artikli 115 teine lõik liikmesriikidele õiguse üleminekuperioodil kiireloomulistel juhtudel võtta vajalikke meetmeid, et kaitsta end turuhäirete vastu, tingimusel, et neist meetmetest teatatakse teistele liikmesriikidele ja komisjonile, ning piiramata komisjoni õigust nõuda selliste ühepoolset võetud meetmete muutmist või tühistamist.

49. Seetõttu tundub, et teises liikmesriigis vabas ringluses oleva kauba importijale kehtestatud kohustus hankida impordilitsents oli põhimõtteliselt koosõlas ühenduse õigusega selle tollases arenguetaapis.

50. Sellegipoolest ei olnud liikmesriikidel üleminekuperioodil selles osas täielikku valikuvabadust.

51. Asutamislepingu artiklite 31 ja 32 kohaselt pidid liikmesriigid hoiduma igasuguste uute koguseliste piirangute ja samaväärse toimega meetmete rakendamisest ning asutamislepingu jõustumise ajal kehtinud eeskirjade piiravamaks muutmisest.

52. Seega on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesandeks uurida, kas vaidlusalusele importimisele enne üleminekuperioodi lõppu kohaldatud meetmed võisid olla piiravamad 1. jaanuaril 1958 ehk asutamislepingu jõustumise kuupäeval kehtinud meetmetest.

53. Esitatud küsimusele tuleb seega vastata nii, et üleminekuperioodi jooksul kohaldatud siseriiklike eeskirjade näol, mille kohaselt teises liikmesriigis vabas ringluses olevate, ent kolmandast riigist pärinevate toodete maaletoomise eelduseks oli asutamislepingu artikli 115 võimaliku kohaldamise eesmärgil impordilitsentsi hankimise kohustus, ei olnud tegemist asutamislepinguga keelatud koguselise piiramisega samaväärse toimega meetmega, kui selline kohustus ei olnud asutamislepingu jõustumise kuupäeval kohaldatud eeskirjadest koormavam.

Kohtukulud

54. Prantsuse valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni poolt Euroopa Kohtule märkuste esitamisel kantud kulused ei hüvitata.

55. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates Cour d'appel de Douai poolt 7. aprilli 1976. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. Importiva liikmesriigi nõue näidata vabas ringluses olevate toodete, mille staatus ühenduse toodetena on tõendatud ühenduse kaubatunnistusega, tollideklaratsioonis ära nende toodete päritoluriik ei kujuta endast iseenesest koguselise piiramisega samaväärse toimega meetet, kui tegemist on toodetega, mille suhtes kohaldatakse selle liikmesriigi poolt asutamislepinguga kooskõlas rakendatavaid kaubanduspoliitilisi meetmeid.

Küll aga kuuluks selline nõue asutamislepingu artiklis 30 sätestatud keelu kohaldamisalasse, kui importijat kohustatakse toodete päritolu osas deklareerima midagi muud peale selle, mida ta teab või mõistlikult eeldades peaks teadma, või kui sellise deklaratsiooni esitamatajätmise või ebatäpsuse korral kohaldataks karistusi, mis on rikkumise puhtalt haldusalast olemust arvestades ebaproportsionaalsed.

2. Siseriiklikud eeskirjad, mille kohaselt teises liikmesriigis vabas ringluses olevate, ent kolmandast riigist pärinevate toodete maaletoomise eelduseks on asutamislepingu artikli 115 tulevase võimaliku kohaldamise eesmärgil impordilitsentsi hankimise kohustus, kujutavad endast igal juhul koguselise piiramisega samaväärse toimega meetet, mis on asutamislepingu artikliga 30 keelatud.

Üleminekuperioodi jooksul kohaldatud siseriiklike eeskirjade näol, mille kohaselt teises liikmesriigis vabas ringluses olevate, ent kolmandast riigist pärinevate toodete maaletoomise eelduseks oli asutamislepingu artikli 115 võimaliku kohaldamise eesmärgil impordilitsentsi hankimise kohustus, ei olnud tegemist asutamislepinguga

